

ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ

Radovan Kužel

Katedra práva a správní vědy, Fakulta ekonomicko-správní, Univerzita Pardubice

Od příštího roku začnou působit nové kraje a s tím se zásadně změní i hospodaření měst a obcí. Vznik krajů je jedním ze základních kamenů reformy veřejné správy. K tomu však bylo zapotřebí přijetí souboru základních zákonů podmiňujících realizaci reformy veřejné správy. Jde o zákony, které se bezprostředně dotýkají života obcí a zejména pak způsobu jejich financování.

Jedná se především o:

- a) zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích s účinností od 1. ledna 2001,
- b) zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) s účinností od 1. ledna 2001,
- c) zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů s účinností od 1. ledna 2001,
- d) zákon č. 243/2000 o rozpočtovém určení výnosů některých daní územních samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) s účinností od 1. ledna 2001.

Cílem vydání nových zákonů je vytvoření stabilního systému financování státní správy tedy pro stát, kraje a obce. Jedná se o nejvýraznější zásah do financování státu, státních fondů, samosprávních celků, obcí a krajů od zavedení daňové reformy k 1. lednu 1993. Nové zákony přináší nová rozpočtová pravidla a změnu rozpočtového určení výnosu daní. Těmito zákony budou do budoucna provázány právě příjmy resp. výdaje všech tří rozpočtových úrovní, a tím bude dána schopnost naplňovat jejich kompetence vyplývající pro ně z příslušných zákonů.

Zákon o rozpočtových pravidlech upravuje tvorbu, funkci a obsah střednědobého výhledu státního rozpočtu, státního rozpočtu a státního závěrečného účtu, příjmy a výdaje státního rozpočtu, státní finanční aktiva a pasiva, finanční hospodaření organizačních složek státu, příspěvkových organizací zřízených organizačními složkami státu, finanční kontrolu, podmínky zřizování státních fondů, způsob řízení likvidity státní pokladny a likvidity státního dluhu, hospodaření s prostředky soustředěnými v Národním fondu.

Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územních samosprávních celků, jimiž jsou obce a nově vzniklé kraje. Upravuje také zřizování nebo zakládání právnických osob územních samosprávních celků. Tato pravidla neobsahují rozpočty okresních úřadů, které jsou obsaženy v republikových rozpočtových pravidlech, neboť okresní úřady budou mít postavení organizační složky státu. Zákon s nimi počítá v roli zprostředkovatele vztahů mezi státním rozpočtem, rozpočtem kraje a jednotlivými obcemi v okrese a kraji. V zákoně se současně reaguje na možnosti využití prostředků poskytnutých obci prostřednictvím Národního fondu právě v souvislosti

s uskutečňováním společného programu České republiky a Evropského společenství. Zde je podrobně popsán rozpočtový proces od vypracování a rozpisu rozpočtu přes změny rozpočtu až závěrečný účet včetně definice rozpočtového provizoria a sankcí za porušení rozpočtové kázně.

Zákon o rozpočtovém určení některých daní územním samosprávním celkům a některým státním fondům, jako prováděcí zákon, není do budoucna přijatelný. Jde o kompromis mezi stávajícím systémem a systémem motivujícím obce k podpoře podnikatelských aktivit na straně jedné a odstraňováním negativních diferenciací a vývojových trendů mezi obcemi. Uvedený zákon by měl být zákonem dočasným a to pouze pro rok 2001. Měla by následovat novela upravující financování místních a krajských rozpočtů na delší období. Důvodem tohoto postupu je skutečnost, že od 1. ledna bude účinný také zákon o majetku České republiky, jehož důsledkem je i přechod některých věcí, práv a závazků právě z majetku České republiky do majetku krajů a současně nabudou účinnost další zákony související s reformou státní správy. Rok 2001 bude totiž z hlediska samosprávy rokem přechodným. K prvnímu lednu nové kraje získají určité kompetence, avšak majetek související s převodem zřizovatelských funkcí ze státu budou kraje nabývat postupně. V souvislosti s tím je upravena i problematika financování. V tomto období byla ve vztahu ke krajům zvolena dotační politika, nikoliv přímý podíl na daních (daňové příjmy rozpočtů krajů nejsou pro rok 2001 stanoveny).

Podle tohoto zákona tvoří příjmy rozpočtů obcí:

- a) výnos z daně z nemovitostí,
- b) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- c) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,
- d) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, s výjimkou výnosů uvedených pod písmenem c),
- e) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob s výjimkou výnosů uvedených pod písmeny c), d), a g),
- f) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob,
- g) 30 % z výnosu záloh na daň z příjmů fyzických osob, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnos daně (vyrovnání a dodatečně přiznaná nebo dodatečně vyměřená daň) z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období, k němuž se daňová povinnost vztahuje, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby (§36 zákona č.586/1992 Sb.) a s výjimkou daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků (§ 6 zákona č. 586/1992 Sb.) srážených a odváděných plátcem daně,
- h) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

Každá obec se na uvedené procentní části celostátního hrubého výnosu daně podílí stanoveným procentem určeným podle počtu obyvatel obce. Za tímto účelem jsou obce rozděleny do 14 velikostních kategorií. To i přes obecný světový trend vytváří nadměrný

ekonomický tlak na slučování obcí přes daně resp. přes rozpočtové určení daní. Přes tento důsledek uvedený přístup znamená větší jistotu a zvýšení příjmů u 80 % obcí a zhoršení situace u 20 % obcí. Jde vždy o určitý kompromis mezi zásluhovostí a principem rovného rozdělování příjmů. Obce mají půl roku na to, aby se s těmito dopady mohly vypořádat.

Z hlediska daně z nemovitostí lze předpokládat v nejbližší době určité změny v sazbách. Do budoucna je však třeba počítat s tím, že bude navrhováno zdanění na hodnotovém neboli cenovém principu. Nepůjde tedy o údaj získaný z normy či znaleckého posudku. Problém zůstává v tom, že ceny nemovitostí v České republice jsou oproti zahraničí velmi nízké.

Návrh zákona o místních (obecních) daních, který nebyl poslaneckou sněmovnou přijat předpokládal zachování dosavadních místních poplatků transformovaných do podoby daní. Soustava místních daní zahrnoval 9 druhů daní a to - infrastrukturní daň, daň za lázeňský nebo rekreační pobyt, daň z odpadů, daň ze psa, daň z ubytování, daň ze vstupného, daně z výherních a nevýherních hracích automatů, daň za zvláštní způsob užívání veřejného prostranství. Základní snaha - nahradit systém místních poplatků daněmi - zůstává. Daň bude definována zákonem, nikoliv podzákonnou normou, a tím se zvýší právní jistota pro obec. Z hlediska kompetence by mělo jít o možnost obcí upravit daň nahoru nebo dolů, pokud daň bude obsažena v zákoně.

Kontaktní adresa:

JUDr. Radovan Kužel
Katedra práva a správní vědy, Fakulta ekonomicko-správní, Univerzita Pardubice,
Studentská 84, 532 10 Pardubice
tel.: 040-603 6171

Recenzovala: Ing. Martina Novotná, Finanční úřad Pardubice